TEOFIL TEAHA
(Bucureşti)

DIN LEXICUL LATIN MOŞTENIT ÎN GRAIURILE ROMÂNEŞTI ACTUALE (VII)

PĂS. Substantivul neutru *păs* (pl. *păsuri*) „greutate (de obicei o piatră, un bolovan) care apasă brânza, varza etc. puse la murat, în putină” este urmaşul în limba română al lat. *pensum*, participiul trecut al verbului *pendo*, *-ere*, *pensum* „a trage (greu) la cântar; (fig.) a apăsa, a oprima” (Quicherat, Daveluy, s.v.; Guţu; EWR, nr. 1279; CDDE, nr. 1348; REW, nr. 6394; DER, nr. 6173; DLRM; DEX; MDA).

În latină, *pensum*, *-i*, s.n. avea înţelesul de „o anumită cantitate de lână, raţie, caier de tors zilnic de către o sclavă” (cf. Guţu, s.v.), de la care s-a dezvoltat, mai târziu, un sens nou, anume acela de „Gewicht” (greutate, măsură de greutate) (cf. REW, nr. 6394), „ce qu’une chose pèse” (Ernout, Meillet 1959, s.v.).

După CDDE, nr. 1348, de la lat. *pensum* „în româneşte s-a păstrat numai înţelesul figurat: ce qui oppresse, gêne, fatigue, le malaise comparé à une sorte de poids”. Preluând această aserţiune, în FEW (vol. VIII, p. 206) se susţine că sensul „Gewicht” al lat. *pensum* „lebt in der ganzen Romania weiter [...] ausserdem in rum. *păs* ‘Kummer’ [= amărăciune, mâhnire, durere sufletească, supărare, necaz]”.

Punctul de vedere exprimat în CDDE, nr. 1348 a fost corectat de H. Mihăescu (1993, p. 239) în sensul că „le daco-roumain a hérité les deux sens, ne conservant pourtant que comme régionalisme celui usuel dans les langues romanes occidentales, cependant que le sens figuré connaît une diffusion générale” şi că, de asemenea, „il nous faut noter une fois de plus la propension du daco-roumain à perdre le sens propre du terme, de loin mieux représenté dans les autres langues romanes”.

BDD-V740 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:30 UTC)

Într-adevăr, alături de semnificaţia ‘Kummer’, cu răspândire generală în dacoromână, atestată în textele vechi la Coresi, în „Irodot”-ul de la Coşula (cf. Bogrea 1923, p. 414), la Cantemir (cf. Miron 1978, p. 185), în literatura clasică, precum şi în unele culegeri de folclor, rom. *păs* a moştenit din latină şi şi-a menţinut până în prezent, la nivel dialectal, şi valoarea semantică de ‘Gewicht’, ‘poids’, larg răspândită în romanitatea occidentală. Astfel, în secolul al XVII-lea, în „Irodot”-ul de la Coşula este consemnat un verb *împăsonià* „a apăsa” (cf. Bogrea, *ibidem*). La *Chestionarul lingvistic* prin corespondenţă (B. P. Hasdeu 1884), din Oltenia (Floreşti DJ) s-a primit următorul răspuns: „*păs* = greutate (piatră) aşezată în putină peste brânză, varză etc., puse la murat” (cf. DLR, s.v.). Din Haţeg, într-un manuscris aflat în Biblioteca Centrală din Blaj şi datat 1887, apare cuvântul *păs*, s.n. „fund de piatră cu ajutorul căruia se păstrează brânza sau care se pune peste varză în cadă” (cf. Todoran 1949, p. 19).

Din Banat, Emil Petrovici a notat pentru ALR II (pct. 76) răspunsul: „Peste brânză se pune un petec curat, apoi un capac de lemn, apoi pune *păs* ‘greutate’ pă brânză, o piatră de 2-3 kg” (ALR II, s.n., h. 423).

În Oltenia, *păs*, s.n. ‘greutate, pietroi’ a fost înregistrat în Vâlcea (Voineasa), în Gorj (Peştişani) şi în Mehedinţi (Baia de Aramă): „Punem *păs* pe ea [pe varză] acolo, punem petroi” (pct. 946) şi Şovarna (*Glosar Olt.*, p. 79). Tot cu sensul de „greutate”, *păs* a fost consemnat în zona Porţilor de Fier (Teaha 1971, p. 317; Teaha 1972, p. 92; vezi şi Cohuţ, Vulpe 1973, p. 338: *păs*, s.n. ‘greutate’ (Dubova); Ioniţă 2004, p. 154; *păs* „greutate, piatră”.

Un derivat *păsoáńe*, adj. „împovărată, îngreunată, greoane, însărcinată” îl aflăm înregistrat de Romulus Vuia (2005, p. 210): „Muierea iară o fost *păs£ńe*” (Ohaba Grădiştei – Sarmisegetusa HD).

Prezenţa lui *păs* „pietroi, bolovan greu, aşezat peste brânză în putină, ca să iasă moarea, zerul, deasupra” am notat-o şi noi în Armeniş şi Marga din jud. Caraş-Severin, precum şi în Toteşti-Haţeg.

În aceeaşi arie sud-vestică a dacoromânei, termenul *păs* a dezvoltat şi un sens nou, anume acela de ‘astm(ă)’, afecţiune care se referă la maladia suportată de o persoană care respiră cu greutate. Acest

BDD-V740 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:30 UTC)

nou sens a fost notat de Sever Pop pentru ALR I într-un singur punct: 12, din sudul Banatului: „are *păs* în piept, el i rău de *păs*” şi în două localităţi din Mehedinţi: pct. 837: „se înfundă şi are *păs* în piept” şi pct. 840: „are *păs*, când să înduşeşte” (ALR I, h. 114).

De fapt, termenul *păs* ‘astm’ formează o arie dialectală compactă şi unitară, care acoperă în mare parte sudul judeţului Caraş-Severin, în Banat (NALR – *Banat*, vol. I, h. 96: punctele 1, 3–5, 10, 15–18, 20–22, 25, 26, 30) şi zona limitrofă din Oltenia (NALR – *Oltenia*, vol. I, h. 96: punctele 936–938, 940–942, 944–946, 949, 962; vezi şi Beltechi 1984, p. 20; Frăţilă 2004, p. 322).

Atestări izolate referitoare la cuvântul *păs* „astm” întâlnim, de asemenea, în Muscel (cf. Rădulescu-Codin 1913, p. 120), precum şi în Câmpia Bărăganului, unde în iulie 1983, în cursul unei anchete dialectale pentru *Atlas linguarum Europae*, efectuată împreună cu Nicolae Saramandu în localitatea Amara, am notat, întâmplător, următorul răspuns dat de subiectul anchetat (Cristea Gh. Ion, 68 ani, 7 clase primare): „Porcu are *păs* şi geme cu greutate, suflă greu când îi sătul, că şi omu are *păs* dacă mănâncă mult sara şi mâncarea să lasă greu şi apasă în stomac”.

Un derivat *păsáre*, s.f. ‘astm, năduf’ l-am notat în Armeniş CS: „Îi bolnav de *păsáre*, suflă greu şi să-neacă la piept”.

În romanitatea occidentală, lat. *pensum* ‘Gewicht’, ‘poids’ are descendenţi în: it. *peso*, piem. *peis*; friul. *pes*; obengad. *pais*; sard. *peẓu*; v. occit. *pes*; v. fr. *peis*, *pois*; cat. *pes*; sp., pg. *peso* (REW, nr. 6394; DEI, vol. IV, nr. 2875; DES, vol. II, p. 253; FEW, vol. VIII, p. 204–206; Greimas, p. 499; Bloch, Wartburg, p. 495; Alibert, p. 543; Corominas, vol. III, p. 754; Garcia de Diego, nr. 4926; vezi şi alb. *peshë* ‘poids, charge, fardeau’, cf. Mihăescu 1993, p. 40; Kristophson 1988, p. 67.

PĂSA. Verbul *a păsa* ‘a merge, a se duce, a pleca, a păşi’ – cuvânt moştenit din latină şi devenit cu timpul învechit şi regional, se află astăzi pe cale de dispariţie. Dacă în limba veche, formele de imperativ: *pasă!* [2] = du-te!, pleacă!, mergi!; *păsaţi*! [5] = duceţi-vă!, plecaţi!, mergeţi! – cunoşteau o largă circulaţie mai ales la Coresi şi în *Palia de la Orăştie* şi mai rar în *Psaltirea Scheiană* şi în Codicele

BDD-V740 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:30 UTC)

Voroneţean (cf. Dimitrescu 1978, p. 52, 201), precum şi la Varlaam şi la Dosoftei, în *Biblia* 1688, la Neculce şi în *Anon. Car.* (cf. DLR, s.v.), în prezent, în româna standard s-a păstrat doar o formă populară şi familiară, cu valoare de îndemn sau de avertisment: *pas(ă) de..., pas(ă) să...* ‘caută de...; încearcă să...; îndrăzneşte să...’; *pasămite* ‘adică, anume’.

La nivelul graiurilor locale, imperativul *pasă!* apare consemnat în a doua jumătate a secolului al XIX-lea într-o baladă culeasă din Bihor: „Maică-sa grăia: / – Ficuleana mea / *Pasă* şi-l cunună / Nu mai fi nebună” (Pompiliu 1967, p. 87), dar şi în Oaş, unde o formă *păş!* = du-te!, refăcută din *pasă!*, sub influenţa lui *a păşi* (cf. CDDE, nr. 1346) a fost înregistrată de G. Weigand (1898–1899, p. 36, 79) şi de Candrea 1907, p. 51).

Dintr-un bocet cules din judeţul Caraş-Severin am extras următorul citat în care apare termenul aflat în discuţie: „*Pas*, suflete, *pas* / Du-te făr-necaz / Pân’ vei trece tu cu dare [= cu plată] / Cele grele şapte vame. / Ţine, dragă suflete, / Drumul înainte / Până vei ajunge...” (S. Fl. Marian 1995, p. 280).

În ancheta dialectală pentru ALR II, Emil Petrovici a notat în pct. 310 (Roşia de Beiuş) formele de imperativ: *pasă!* [2] = du-te! şi *păsáţ!* = duceţi-vă! (ALR II, s.n., vol. VII, h. 2098). Într-o excursie la renumita peşteră de la Meziad (localitate învecinată cu Roşia de Beiuş), aflându-mă, cu trei-patru ani în urmă, într-un numeros grup de vizitatori, am auzit îndemnul unei bunicuţe, localnice după port: „Hai pruncúle!, dragu babi, nu-ţ fie frică, *pásă!*, că şi noi ne băgăm tăţ să videm cumu-i în peştire!”. De curând, o formă de ind. prez. 3 sg.: *pásă* „merge, pleacă” a fost înregistrată la românii din Ungaria (Marin, Mărgărit 2005, p. 223).

De remarcat că în istroromână au fost semnalate formele de imperativ: *p³s!* ‘geh!’ (Weigand 1894, p. 128) şi *paså!* ‘du-te!’ (Puşcariu 1929, p. 319; vezi şi Cazacu 1944, p. 61, unde se explică dr. *paş!* prin *pas!* ‘vă!’).

O largă circulaţie au cunoscut formele de imperativ în cărţile de literatură populară, în secolele al XVII-lea şi al XVIII-lea (Chiţimia, Simonescu 1963): „*Pasă!* cu Dumnezeu” (p. 62); „*Pasă!* şi zi lui

BDD-V740 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:30 UTC)

Alexandru să iasă" (p. 63); „Ci *pásă!*, Alexandre, că-l vei bate" (p. 64); „*Pásă!*, Alexandre, cu acest craiu, să iai oaste o sută de mii" (p. 68); „Ci *pásă!*, Alexandre, la locul tău. Şi *pásă!* cu Dumnezeu, Alexandre" (p. 82); „Ci *pásă!*, întâiu ca să cini" (p. 244); „Şi *pásă!* sănătos la casele tale, de te odihneşte" (p. 311); „*Pásă!*, Archirie, la baie de te spală şi vino la mine" (p. 316); „*Pásă!* să-mi faci o funie de nisip, să-mi leg mânjii mei cu dânsa" (p. 316); „Şi tu, mâine, *pásă!* la împăratul şi înaintea lui să stai şi nimica să nu grăieşti" (p. 354); „Por-împărat chiemă boiarii lui şi le zise: *Păsáţi!* de luaţi oastea mea, patru mii de călăraşi" (p. 45); „*Păsáţi!* la Por-Împărat şi să-i ziceţi să nu mai dea ajutoriu altuia" (p. 46); „*Păsáţi!* acuma amândoi la mumă-ta" (p. 69).

Rom. *a păsa* îşi are sorgintea în lat. **passare* (< *passus*, participiul trecut al lat. *pandere* „a merge, a trece prin, a străbate, a traversa").

Marile dicţionare etimologice ignoră prezenţa unor descendenţi ai lat. **passare* în limba română. Astfel, în REW, nr. 6267 este consemnată existenţa unor continuatori romanici ai lat. **passare* 'durchgehen', în it., sard. *passare*, obengad. *passer*; friul. *passá*; fr. *passer*; occit., cat., sp., pg. *passar*, dar nu şi în română. Faţă de această situaţie, Al. Graur (1937, p. 108) face precizarea: „Ajouter roum. *păsa* 'gehen'. O situaţie similară cu cea din REW o întâlnim şi în FEW (vol. VII, p. 726), unde se face precizarea: „Von *passus* Schritt hat noch das l[a]t. ein Verbun **passare* 'durchgehen' abgeleitet, das, ausgenommen im rum. und vegl., überall weiterlebt und sich reich entfaltet hat", dar şi în DEI (vol. IV, nr. 2792), unde se afirmă că acest verb este „d'area it. e romanza occid." şi la J. Corominas (vol. III, p. 680) care, la rândul lui, precizează că este „común a todos los romances de Occidente"; vezi şi Devoto, p. 305; Alibert, p. 529).

PĂSTURĂ. Cu numele de *păstură*, s.f. este denumit polenul depozitat de albine împreună cu mierea în celulele fagurilor, care serveşte ca hrană pentru ele şi pentru puietul din stup. Cunoscut din vechime de strămoşii noştri care se ocupau cu albinăritul, *păstură* este urmaşul în limba română al lat. *pastura*, *-ae*, s.f. 'pâture; nourriture' (< lat. *pastus*, *-us*, s.n. 'pâturage' < lat. *pasco*, *-ere* 'paître, nourrir'),

BDD-V740 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:30 UTC)

atestat în latina târzie din secolul al IV-lea d.Cr., la agronomul Palladius (cf. Quicherat, Daveluy, s.v.; Ernout, Meillet 1959, s.v.; Bloch, Wartburg, s.v.).

Termenul *păstură* circulă alături de sinonimul său, neologismul *polen* (< fr.), şi cunoaşte şi astăzi o largă răspândire în graiurile locale. Atestărilor din DLR (s.v.) li se adaugă noile date, mult mai bogate, oferite de atlasele lingvistice (NALR – *Oltenia*, vol. IV, MN, pl. 117; ALRR – *Muntenia şi Dobrogea*, vol. V, MN, pl. 94 şi 97; ALRR – *Maramureş*, vol. IV, h. 877; vezi şi Artur Gorovei 1893, p. 84: *păstură* = materia cea neagră şi amară din faguri; Aron Denşusianu (1895, p. 164): *păstură* = mâncarea trântorilor în stup.

În aromână, termenul *păstúră* este prezentat în DDA (s.v.) ca având sensul de „nourriture digérée qui se trouve dans la ventre d'une bête" şi cu trimitere la ar. *plăstúră* „ventre avec tout ce qui s'y trouve", dar fără nicio indicaţie etimologică. După Th. Capidan (1921–1922, p. 477) ar. *păstúră* „murdăria din pântecele unei vite" presupune o apropiere de alb. *busturë* „was sich im Magen der wiederkauer befindet" – opinie împărtăşită şi de Al. Philippide (1928, p. 727), precum şi de H. Mihăescu (1993, p. 313: ar. *plăstúră*, cf. alb. *bushturë*).

În legătură cu provenienţa rom. *păstúră*, între etimologişti au apărut controverse, însoţite de interpretări diferite, care au condus şi la explicaţii şi soluţii contradictorii.

O primă atestare a rom. *păstúră* o întâlnim la sfârşitul secolului al XVII-lea în *Anon. Car.* (cf. TDRG, s.v.). Mai târziu, în *Lexiconul de la Buda* şi în dicţionarul lui Laurian şi Massim, precum şi la Cihac (vol. I, p. 197), i se indică şi corespondentul din latină: *pastura*.

Influenţat, probabil, de absenţa rom. *păstúră* din EWR şi din CDDE, Tiktin indică cu rezerve drept etimon: „viell[eicht] lat. **pestula* < *pestis* = Pest [ciumă] (TDRG, s.v. *păstură*, cu accentul pe prima silabă).

În CADE, *păstúră* apare fără nici o indicaţie etimologică, iar în REW, nr. 6282, Meyer-Lübke se îndoieşte de soluţia pe care Pericle Papahagi (1907, p. 41) o preia din *Lexiconul de la Buda*, obiectând că rom. *păstúră* 'Honigseim' [fagure de miere] < lat. *pastura* este

BDD-V740 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:30 UTC)

„begrifflich zweifelhaft”, adică conceptual îndoielnic. Sextil Puşcariu (1995, p. 81) se situează pe o poziţie „neutră”. Fără a avansa vreo soluţie etimologică, Puşcariu se rezumă în a face trimitere la opiniile exprimate de TDRG, Pericle Papahagi şi de REW 6282.

Explicaţiile şi interpretările menţionate mai sus îl determină pe Al. Ciorănescu (DER, 6197) să susţină, la rândul lui, că rom. *păstură* (*păstúră*) ‘sediment, depunere de miere’ ar avea „origine îndoielnică”. Ciorănescu revine însă şi, în final, susţine că: „Probabil e vorba de un der. din lat. *pistura* ‘măciniş’, luat, iniţial, în sensul de „resturi, pleavă de la măciniş”. Scriban, precum şi DLRM, DEX şi MDA revin la indicaţia iniţială dată în *Lexiconul de la Buda* şi indică drept etimon al rom. *păstură*: lat. *pastura*.

Drept replică la interpretările şi definiţiile date în dicţionare cuvântului *păstură*, reproducem un fragment din Buraga 1977, p. 210–202: „*Păstură* = cuvântul cel drept, românesc, pentru ceea ce apicultorii din zilele noastre socot că se cheamă ‘polen’. Toate ştirile vechi, toate ştirile noi trâmbiţează că dacii, întâi, şi românii, pe urmă, au fost minunaţi prisăcari.

Oare cum de socot ele, dicţionarele, că chiar în patria albinăritului nu s-a născut un cuvânt pentru ceea ce cară de una albinele în coşuleţele de la picioare şi trebuie, numaidecât, să numim chiar şi lucrul aista, prea tare ştiut, cu o vorbă de cea franţuzească?!... [adică, cu neologismul *polen*].

Sărmanii bătrâni… cum de nu vor nişte zişi cărturari să-i întrebe de fel cum se cheamă din moşi, din strămoşi ceea ce cară veşnic de cu mânecate şi chiar până ce amurgeşte puzderia de lucrătoare din oricare chip de ştiubei ! […]. În limba latină, cuvântul *pastura* cuprinde în sine din plin înţelesul de ‘a se hrăni’, bunăoară cu iarbă, cu muguri. Dar *păstura* este chiar singura hrană cu care cresc bine toţi puii albinelor”.

În limbile romanice occidentale, lat. *pastura* a lăsat moştenitori în it. *pastura*, cu largă răspândire în centrul şi nordul Italiei, precum şi în Sardinia (AIS, vol. VI, h. 1183: il pascolo (Weide – pâturage); sard. campid., logud. *pastura* (DES, vol. II, p. 234); engad., grödn. *paštura*; occit. *pastura*, *pature* ‘prairie, foin, fourrage’; *pasturo*, *paturo*, s.f.

BDD-V740 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:30 UTC)

„fourrage”: frecvent în sudul Franţei, în departamentele: Tarn, Hérault, Aveyron, Aude, Gard, Pyrén. Or., Drôme, Piemont; fr. *pasture*, *pâture* „lieu où l’on fait brouter le bétail; nourriture des animaux” (ALF, h. 606, 1087, 1139, 1653, 1882); cat., castil., gall., pg. *pastura* ‘pasto’, ‘nourriture’ (REW, nr. 6282; DEI, vol. IV, nr. 2800; Greimas, p. 479; Bloch, Wartburg, p. 469; Alibert, p. 530; FEW, VII/1, p. 763–765; Corominas, vol. III, p. 604; Garcia de Diego, nr. 4842).

PLACĂ! Cuvântul *placă!* – care cunoaşte în prezent o răspândire regională, limitată, în graiurile din Transilvania, Crişana şi Maramureş, unde circulă cu valoare de imperativ, 2 sg. ‘serveşte-te!, ia-ţi!, îndrăzneşte!’ (fr. ‘s’il vous plaît’) sau de interjecţie ‘poftim!’ (germ. ‘bitte schön!’) – reprezintă un termen de politeţe moştenit din lat. *placeo, -ere* ‘a fi pe plac, a plăcea’ (cf. Guţu, s.v.).

În general, se recurge la acest termen spre a invita pe cineva să vină, să intre în curte sau în casă, să se aşeze pe scaun, să stea la masă, să închine un pahar de băutură cu cei din casă, să guste din bucate etc.

Cu mulţi ani în urmă, am semnalat prezenţa în Bihor a formei verbale de imperativ, 2 sg.: *plácă şi mâncă!* „poftim la masă, serveşte, ia, începe şi mănâncă!”; *placáţ şi beţ vinars!*, imper., 2 pl. „luaţi paharul cu ţuică, închinaţi şi beţi!” (Teaha 1958, p. 194; vezi şi Teaha 1961, p. 253: *plácă!*, imper., 2 sg. ‘pofteşte!, poftim!’).

În satul natal Câmp, situat la poalele munţilor Bihorului, l-am notat pe *plácă!* în exemplele următoare: „*Plácă!* şi închină Pavaluţ cu paharu cătă Vasalica şi luaţ şi mâncaţ!”; „No, *plácă!* dragu babi şi şez oleacă şi te hodineşte, că drumu-i lung pân-acasă”; „Doamne dă-ţi sănătate, domnu primar, da *placă!* şi vină şi-n casă, c-o făcut muiere plăcinte cu brânză şi-s tare bune; hai şi tu cuscre şi *placáţ* să gustaţ!” „Io l-am învăţat p-a nost prunc să nu vorbască cu *ha!* şi cu *ce!*, când îl strâgă cineva, că nu-i frumos, să spună numai: *plácă*!”, că la noi ş-acum să vorbeşte cu *plácă!*, când te grăieşte pă nume”.

De pe valea Crişului Alb a fost înregistrată prezenţa termenului *placă!* într-o culegere de folclor: „Când la curte-apropia / Bună ziua ce-şi dădea: / – Bună ziua, domn din curte / – Mulţam ţie, domn

BDD-V740 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:30 UTC)

de-afară! / – *Plácă*-n casă, hai la masă / Să prânzim, să hodinim" (Şerb, Cesereanu 1962, p. 93). Într-o piesă de teatru a unui scriitor originar din jud. Arad (Beniuc 1959, p. 16, *apud* DLR, s.v.) există următoarea replică dată de un bătrân, drept răspuns când cineva de afară întreabă sau bate la uşă: „– Slobod!, *plácă* şi intră!".

Recent, *plácă!* 'serveşte-te, ia-ţi!; poftim!' a fost consemnat şi în graiul românilor din Ungaria (Marin, Mărgărit 2005, p. 230).

În Haţeg, Mihail Gregorian (1937, p. 189) a semnalat formele: *placă-ţi!*, *placă-vă!* 'poftim!' (îmbiere la masă sau la băutură).

În Maramureş, prezenţa lui *placă!* 'poftim!' a fost semnalată de Tache Papahagi (1925, p. LIV), despre care N. Drăganu (1924–1926, p. 1074) afirma că „este decalcat după ung. *tessék*", soluţie etimologică care n-a fost acceptată ulterior. Tot în Maramureş, Sever Pop, la întrebarea nr. 1500 din Chestionarul ALR I, a notat răspunsul: *Placă-vă de hodiniţ!*, în pct. 350 (*apud* DLR, s.v.), iar din localit. Moisei-Vişeu a fost înregistrată atât interjecţia *plácă!* 'poftim!', cât şi forma de imperativ 2 sg., în expresia: *Placă-mi da o suveică!* „Te rog dă-mi o suveică!" (Arvinte, Ursu, Bordeianu 1961, p. 55).

Atestări vechi întâlnim şi la Ion Pop-Reteganul (1888, p. 87) culese din ţinutul Sălajului: „Ţiganul […] merse la cătană şi-i zise: *Placă* jupâne cătană în lăuntru, că te cheamă înălţatul împărat" (p. 18); „*Placă* şi astupă o leacă cu degetul şi gaura asta!" (p. 87).

La Elena Sevastos (1889) îl întâlnim pe *placă!* în următoarea relatare: „În Transilvania se aleg doi grăitori, unul al mirelui şi altul al miresei: – Mulţămim d-tale, dragul meu, *placă* şezi la noi. (Şi-l îmbie cu scaunul). Dar la noi e cam strâmt, dvs. sunteţi poate mulţi, totuşi, *placă!*, veniţi în lăuntru" (p. 54–55) sau în alta: „Iată că ni s-au adus şi copturile [de aluat]: *Placă-vă* şi gustaţi dintr-însele… / *Placă-vă* că-s foarte dulci / Făcute cu zahăr şi cu nuci" (p. 290).

La sud de Dunăre, în aromână, verbul *a plăcea* „e complet anemiat şi e înlocuit cu *arăséscu*" (cf. DDA, s.v.). Existenţa acestuia în graiul aromânilor din Dobrogea (vezi Saramandu 2007, p. 536: *plac*, vb. II 'a-i plăcea, a avea chef (de ceva)') se explică prin influenţa dacoromânei.

BDD-V740 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:30 UTC)

Lat. *placeo, -ere* ‘a fi pe plac, a plăcea’ (cf. Quicherat-Daveluy, s.v.; Ernout, Meillet 1959, s.v.; Guţu, s.v.), în afară de dr. *plăcea*, ar. *plăţeare*, are descendenţi şi în celelalte idiomuri romanice: vegl. *plakar*; it. *piacere*; sard. logud. *p˜agere*; engad. *plažair*; friul. *plazi*; occit. *plazer*; fr. *plaire* (v. pl. *plaisir*); cat. *plaure* (v. cat. *plaher*, *plaer*, *pler*); sp. *placer* (v. sp. *plazer*); pg. *prazer* (EWR, nr. 1329; CDDE, nr. 1398; REW, nr. 6557; DEI, vol. IV, nr. 2964; Devoto, p. 315; DES, vol. II, p. 302; Bloch, Wartburg, p. 490; Greimas, p. 493; Corominas, vol. IV, p. 813; Garcia de Diego, nr. 5077; Mihăescu 1993, p. 231).

PRAT. Cuvântul *prat*, pl. *praturi*, s.n. „teren cu iarbă mare de păscut sau de cosit, fâneaţă naturală, păşune, pajişte, livadă” reprezintă un termen rar şi învechit, moştenit din latină. Ca apelativ, *prat* ‘Feld, Wiese; Anger’ este consemnat împreună cu toponimul *Pratul lui Traian* în dicţionarele apărute începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea (Polizu 1857; Barcianu, p. 534; Cihac; Laurian, Massim; Alexi 1906; Damé; Gheţie 1906), precum şi de Lazăr Şăineanu (1887, p. 178), de G. Bariţiu (1889, p. 259) şi de Al. Philippide (1894/1984, p. 55).

Denumirile populare: *lintea pratului*, *linte de praturi*, *floarea pratului*, date unei plante cunoscute, la nivel popular, şi cu numele de ‘bobuşor’ sau ‘măzăriche’, sunt consemnate, de asemenea, de Panţu (1906, p. 150) şi de majoritatea dicţionarelor (TDRG; DU; CADE; DA; Scriban; Borza 1968, p. 252).

Termenul *prat* îl găsim atestat la mijlocul secolului al XIX-lea şi într-o baladă populară intitulată *Calul miresei*, culeasă din Radna AR şi publicată de cunoscutul folclorist transilvănean Atanasie Marian Marienescu, originar din Lipova, în culegerea sa de colinde (1859a, p. 107: „Merge-n *prat*, stava [herghelia] căutând / Şi o afla merindând [păscând] / Şi când da de murguşel / Se arunca sus pe el”. La acelaşi culegător, *prat* apare şi într-o altă baladă: „Andronim şi Filana”, culeasă de lângă Orăştie: „Alelei, pui de satană / Mă răpişi cu-a mea Filană / Dar eu una te-aş ruga / Dacă-n samă m-ai băga / Dac-a fi să ne omori / Să ne-astupi cu neşte flori / Să-mi pui floarea raiului / La creştetul capului / Iară *floarea pratului* / Pe la capul

BDD-V740 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:30 UTC)

pieptului / Dacă vrei să-mi faci tu bine / Pe Filana lângă mine" (Marienescu 1859b, p. 64–65; în ediţia din 1971, p. 51, apare tipărit greşit: *trap*, în loc de *prat*); vezi şi Costin 1926, p. 167).

Primul lexicograf care indică originea latină a termenului *prat* este A. de Cihac (vol. I, 1870, p. 215). La începutul secolului al XX-lea, S. Puşcariu îl include pe *prat* 'Feld' în EWR, nr. 1369, îi indică etimologia: lat. *pratum*, dar precizează totodată că acest cuvânt îi este necunoscut. Mai târziu (vezi Puşcariu 1995, p. 85), S. Puşcariu revine şi adaugă: „*prat* (neol.)".

CDDE, TDRG, CADE şi DEX ignoră pur şi simplu existenţa termenului *prat* în limba română şi, drept urmare, nu-l includ în paginile lor. La Lazăr Şăineanu (DU, p. 503), *prat* este definit 'livede' şi i se menţionează şi etimonul: lat. *pratum*, iar la T. Porucic (1931, p. 36), *prat* apare consemnat ca având semnificaţia: „Toată regiunea luncii inundabile, cu prima terasă joasă; livede".

Ov. Densusianu (1929, p. 21) afirmă despre lat. *pratum* că acesta „Poate fi amintit numai cu oarecari rezerve, deoarece etimologia lui nu este bine fixată", iar Al. Graur (1937, p. 110) – drept replică la Meyer-Lübke (REW, nr. 6732) care, la rândul lui, indicase lat. *pratum* ca etimon al rom. *prat* – afirmă pur şi simplu că: „*prat* n'existe pas".

Un punct de vedere identic îl întâlnim şi la Iorgu Iordan (1963, p. 32, *Notă*), care afirmă despre apelativul *prat* şi despre toponimul *Pratul lui Traian* că: „nici unul, nici celălalt nu există, de fapt, în limba noastră" – şi că aceştia „sînt, cu siguranţă, creaţiile unor latinişti zeloşi". O opinie similară împărtăşeşte şi acad. Marius Sala (1956, p. 286), precum şi DER (nr. 6760): [Prat] „Trebuie să fi fost creat de autorii latinişti din secolul al XIX-lea", iar I. Fischer (1969, p. 124) îl grupează pe lat. *pratum* în categoria cuvintelor panromanice absente din limba română.

Cu mai bine de trei decenii în urmă, Eugeniu Coşeriu (1977) arată că toponimul românesc *Pratul lui Traian*: „Prat de Trajan, wie die Walachen sagen", este consemnat în scrierile a doi saşi transilvăneni din secolul al XVII-lea, susţinători ai romanităţii românilor: Martin Opitz (1623–1624) şi Johannes Troester (1666) (vezi şi Armbruster 1972, p. 177–179).

BDD-V740 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:30 UTC)

Atestarea rom. *prat* în documente aparţinând secolului al XVII-lea – deci cu două secole înainte de apariţia curentului latinist în Transilvania – răstoarnă şi, totodată, înlătură toate rezervele şi toate îndoielile legate de statutul şi de poziţia actuală a acestui cuvânt în limba română.

Această importantă descoperire îl determină pe Coşeriu să susţină că termenul *prat* nu trebuie considerat ca fiind un „latinism", creat de adepţii exagerărilor latiniste: „eine Erfindung der Latinisten des 19. Jahrhunderts" – ci ca un „Regionalwort", „ein altes Wort", „volkstümlich", moştenit din latină, deoarece – subliniază mai departe Coşeriu – „Angesichts dieser Belege bei Opitz (1623) und bei Troester (1666) wird man kaum am Alter von rum. *prat* zweifen köhnen. Das Wort scheint wohl ein ererbtes lateinisches Element zu sein, das sich in gewissen Gegenden Siebenbürgens, und zwar vor allem (oder wenigstens) im Ortsnamen *Pratul lui Traian* und in verschiedenen Pflanzennamen erhalten hat".

Descoperirea lui Coşeriu, precum şi concluziile la care acesta a ajuns îl aşază pe *prat* în categoria cuvintelor care aparţin fondului lexical al limbii române, moştenit din latină.

În latină, *pratum*, *-i*, s.n. 'prairie, pré, herbage; Feld, Wiese' (Quicherat, Daveluy, s.v.; REW, nr. 6732: Ernout, Meillet 1959, s.v.; FEW, vol. IX, s.v.) este atestat la Pliniu: *prata secare* „a cosi fânul"; la Vergiliu: *prata recentia rivis* „păşuni proaspete, din cauza râurilor"; la Cicero: (Fig.) *Neptunia prata* „păşunile lui Neptun (întinsul mării)"; la Ovidiu: *prata tenerrima tauro subsecare manu* „a rupe cu mâna iarbă proaspătă pentru taur" (cf. Guţu, s.v.).

În idiomurile romanice occidentale lat. *pratum* îşi continuă existenţa prin descendenţi ca: it. *prato*; friul. *prat*; piem. *pra*; engad. *pro*; sard. logud. *pradu*; occit. *prat*; fr. *prat*, *pra*, *pret*, *pred*; cat. *prat*; sp., pg. *prado* (REW, nr. 6732; DEI, vol. IV, nr. 3050; Devoto, p. 327; DES, vol. II, p. 303; Alibert, p. 562; Bloch, Wartburg, p. 505; Greimas, p. 509; FEW, vol. IX, p. 333–336; Corominas, vol. III, p. 866; Garcia de Diego, nr. 5206).

Datele excerptate din atlasele lingvistice întregesc cunoştinţele asupra continuatorilor lat. *pratum* la nivel dialectal panromanic.

BDD-V740 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:30 UTC)

Astfel, în AIS formele: *prat*, *prato*, *pratu*, *prado*, *pray*, *pra*, *pro* acoperă tot teritoriul italian (AIS, vol. VII, h. 1415: il prato – Wiese – pré), iar în ASLEF formele: *prat*, *prato*, *pra* cunosc o răspândire generală (ASLEF, vol. IV, Tav. 718, Conc. 537; Conc. 3390; ASLEF, vol. V, Tav. 759, Conc. 3608). În ALF, formele: *prat*, *pra*, *prado* sunt larg răspândite în graiurile occitane, iar *pré* în jumătatea de nord a teritoriului lingvistic francez (ALF, h. 1087, 1882). O situaţie similară întâlnim şi în atlasele lingvistice regionale franceze: ALLy, h. 2: *pra*, *pré*, *pro*; ALG, h. 505: *prat*; ALMC, h. 912: *prat*, *pra*; ALJA, h. 151: *pra*, *pré*, *pro*; ALCB, h. 320: *pra*, *pré*; ALP, h. 166: *prat*, *pra*; ALO, h. 1: *pra*, *pré*; ALB, h. 338: *pra*; ALBRAM, h. 416: *pré*; vezi şi ALAran, h. 375: el camp: *prat*.

BIBLIOGRAFIE

AIS = Jakob Jud, Karl Jaberg, *Sprach- und Sachatlas Italiens und der Südschweiz*, vol. I–VIII, Zofingen, 1928–1940; *Index*, Bern, 1960.

ALAran = A. Griera, *Atlas linguistic de la Vall d'Aran*, Barcelona 1973.

ALB = Gerard Taverdet, *Atlas linguistique et ethnographique de Bourgogne*, vol. I–III, Paris, CNRS, 1975–1980.

ALBRAM = Gabriel Guillaume, Jean-Paul Chauveau, *Atlas linguistique et ethnographique de la Bretagne romane, de l'Anjou et du Maine (atlas linguistique armoricain roman)*, vol. I–III, Paris, CNRS, 1976, 1983.

ALCB = Henri Bourcelot, *Atlas linguistique et ethnographique de la Champagne et de la Brie*, vol. I–III, Paris, CNRS, 1971–1982.

Alexi 1906 = Teochar Alexi, *Dicţionar româno-german*, 1906.

ALF = Jules Gilliéron, Edmond Edmont, *Atlas linguistique de la France*, fasc. 1–35, Paris, 1902–1910.

ALG = Jean Séguy, avec la collaboration de Jacques Allières, Xavier Ravier, *Atlas linguistique et ethnographique de la Gascogne*, vol. I–VI, Paris, CNRS, 1954–1972.

ALI = M. Bartoli *et alii*, *Atlante linguistico italiano*, vol. I–VII, Roma, Istituto Poligrafico e Zecca dello Stato, 1995 şi urm.

Alibert = Lois Alibert, *Dictionnaire occitan-français selon les parlers languedociens*, Toulouse, Institut d'Études Occitanes, 1965.

ALJA = Jean B. Marin, Gaston Tuaillon, *Atlas linguistique et ethnographique du Jura et des Alpes du Nord*, vol. I–III, Paris, CNRS, 1971–1978.

ALLy = Pierre Gardette, avec la collaboration de Paulette Durdilly *et alii*, *Atlas linguistique et ethnographique du Lyonnais*, vol. I–V, Paris, CNRS, 1950–1976.

BDD-V740 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:30 UTC)

ALMC = Pierre Nauton, *Atlas linguistique et ethnographique du Massif Central*, vol. I–III, Paris, CNRS, 1957–1961.
ALO = Geneviève Massignon, Brigitte Horiot, *Atlas linguistique et ethnographique de l'Ouest (Pitou, Aunis, Saintonge, Angumois)*, vol. I–III, Paris, CNRS, 1971, 1974, 1983.
ALP = Jean Claude Bouvier, Claude Martel, *Atlas linguistique et ethnographique de la Provence*, vol. I–III, Paris, CNRS, 1975–1986.
ALR I = *Atlasul lingvistic român*. Partea I, de Sever Pop, vol. I. *Părţile corpului omenesc şi boalele lui*, Muzeul Limbei Române, Cluj, 1938; vol. II. *Familia, naşterea, botezul, copilăria, nunta, moartea*, Muzeul Limbei Române – Otto Harrassowitz, Sibiu – Leipzig, 1942.
ALR II = *Atlasul lingvistic român*. Partea II, de Emil Petrovici, vol. I. A. *Corpul omenesc, boale (şi termeni înrudiţi)*. B. *Familia, naşterea, copilăria, nunta, moartea, viaţa religioasă, sărbători.* C. *Casa, acareturile, curtea, focul, mobilierul, vase, scule*, Muzeul Limbei Române – Otto Harrassowitz, Sibiu – Leipzig, 1940 şi ALR II. *Suplement. Termeni consideraţi obsceni*, Sibiu – Leipzig, 1942.
ALR II, s.n. = *Atlasul lingvistic român*. Partea a II-a, serie nouă, de Emil Petrovici. Redactor principal Ioan Pătruţ, vol. I–VII, Editura Academiei Republicii Populare/Socialiste Române/România, Bucureşti, 1956–1972
Armbruster 1972 = A. Armbruster, *Romanitatea românilor. Istoria unei idei*, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1972.
Arvinte, Ursu, Bordeianu 1961 = Vasile Arvinte, Despina Ursu, M. Bordeianu, *Glosar regional*, Bucureşti, Editura Academiei R.P.R., 1961.
ASLEF = G. P. Pellegrini *et alii*, *Atlante storico-linguistico-etnografico friulano*, vol. I–VI, Padova – Udine, 1972–1986.
ASNS(L) = „Archiv für das Studium der neueren Sprachen (und Literaturen)", Braunschweig – Berlin, 1846 şi urm.
Barcianu = Sab. Pop Barcianu, *Dicţionar român germân şi germân-român* [...], revidat şi complectat de Dr. D. P. Barcianu. În două părţi. Partea I-a: *Română-germână*, ediţia a treia, Sibiu (Nagy-Seben), Hermanstadt, Editura şi tiparul lui W. Krafft, 1900; ediţia I: Hermanstadt, 1868.
Bariţiu 1889 = G. Bariţiu, *Părţi alese din istoria Transilvaniei. Pre două sute de ani în urmă*, vol. I, Sibiu, W. Kraft, 1889.
Beltechi 1984 = Eugen Beltechi, *Graiurile din Valea Almăjului*, în *Studii de dialectologie*, Timişoara, 1984.
Beniuc 1959 = Mihai Beniuc, *În valea cucului*, Bucureşti, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, 1959.
Bloch, Wartburg = Oscar Bloch, Walter von Wartburg, *Dictionnaire étymologique de la langue française*, 5e édition, Paris, 1968.
Bogrea 1923 = V. Bogrea, *Studii de semantică. Observaţii semantice asupra „Irodot"-ului de la Coşula*, în DR, III, 1923, p. 406–460.

BDD-V740 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:30 UTC)

Borza 1968 = Al. Borza, *Dicţionar etnobotanic, cuprinzând denumirile populare româneşti şi în alte limbi ale plantelor din România*, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R., 1968.
Buraga 1977 = Eugenia şi Costache Buraga, *Dăinuiri dăneştene (Crâmpeie monografice)*, Iaşi, Editura Junimea, 1977.
Candrea 1907 = I.-A. Candrea, *Graiul din Ţara Oaşului*, Bucureşti, Atelierele Socec, 1907.
Capidan 1921–1922 = Th. Capidan, *Raporturile albano-române*, în DR, II, 1921–1922, p. 444–554.
Cazacu 1944 = B. Cazacu, *Notes de lexicographie et de morphologie roumaines*, în BL, XII, 1944, p. 56–70.
CDDE = I.-A. Candrea, Ovid Densusianu, *Dicţionarul etimologic al limbii române. Elementele latine. A–Putea*, Bucureşti, 1907–1914.
Chiţimia, Simonescu 1963 = I. C. Chiţimia, Dan Simonescu, *Cărţile populare în literatura românească*, vol. I–II, Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1963.
Cihac = A. de Cihac, *Dictionnaire d'étymologie daco-romane*, vol. I. *Élements latins comparés avec les autres langues romanes*, Francfort s. Main, 1870; vol II. *Élements slaves, magyars, turcs, grecs-moderne et albanais*, Francfort s. Main, 1879.
Cohuţ, Vulpe 1973 = Cornelia Cohuţ, Magdalena Vulpe, *Graiul din zona Porţile de Fier*, I. *Texte. Sintaxă*, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R., 1973.
Corominas = Juan Corominas, con la collaboración de José A. Pascual, *Diccionario crítico etimológico castellano e hispánico*, vol. I–IV,Madrid, 1984.
Costin 1926 = Lucian Costin, *Graiul bănăţean. Studii şi cercetări*, vol. I, Timişoara, 1926.
Coseriu 1977 = Eugenio Coseriu, *Rum. PRAT ein 'ghost word'?. Mit einem Zeugnis von Martin Opitz*, în ASNSL, Band 214, 1977, nr. 129, p. 89–93.
DA = *Dicţionarul limbii române*, Bucureşti, 1913–1949.
Damé = Fr. Damé, *Încercare de terminologie poporană română*, Bucureşti, 1988.
DDA =Tache Papahagi, *Dicţionarul dialectului aromân, general şi etimologic*. Ediţia a doua augmentată, Bucureşti, 1974.
DEI = C. Battisti, G. Alessio, *Dizionario etimologico italiano*, vol. I–IV, Firenze, 1950–1957.
Densuşianu 1895 = Aron Densuşianu, *Glosar din Ţara Haţegului*, în RC, III, 1895.
Densusianu 1929 = Ov. Densusianu, *Cuvinte latine cu semantism păstoresc*, în GS, 4, 1929, p. 135–145.
DER = Alexandru Ciorănescu, *Diccionario etimológico rumano*, La Laguna (Tenerife), 1958–1966.
DES = M. L. Wagner, *Dizionario etimologico sardo*, vol. I–II, Heidelberg, 1960–1964.
Devoto = Giacomo Devoto, *Avviamento alla etimologia italiana. Dizionario etimologico italiano*, Firenze, 1967.

BDD-V740 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:30 UTC)

DEX = *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R., 1975.
Dimitrescu 1978 = Florica Dimitrescu, *Contribuţii la istoria limbii române vechi*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1973.
DLR = *Dicţionarul limbii române*, serie nouă, Bucureşti, 1965 şi urm.
DLRM = *Dicţionarul limbii române moderne*, Bucureşti, Editura Academiei R.P.R., 1958.
Drăganu 1924–1926 = N. Drăganu, recenzie la Papahagi 1925, în DR, IV, 1924–1926, partea 2, p. 1063–1091.
DU = Lazăr Şăineanu, *Dicţionar universal al limbii române*, Craiova, Editura Scrisul românesc, 1929.
Ernout, Meillet 1959 = A. Ernout, A. Meillet, *Dictionnaire étymologique de la langue latine. Histoire des mots*, quatrième édition revue, corrigée et augmentée d'un *Index*, Paris, 1959.
EWR = Sextil Puşcariu, *Etymologisches Wörterbuch der rumänischen Sprachen*, I. *Lateinisches Element*, Karl Winter, Heidelberg, 1905.
FEW = Walter von Wartburg, *Französisches etymologisches Wörterbuch*, Bonn, 1922–1928; Leipzig, 1932–1940; Basel, 1944 şi urm.
Fischer 1969 = I. Fischer, *Latina dunăreană. Lexicul*, în ILR, vol. II, p. 110–173.
Frăţilă 2004 = Vasile Frăţilă, *Cercetări de onomastică şi dialectologie*, Timişoara, Editura Excelsior Art, 2004.
Garcia de Diego = V. Garcia de Diego, *Diccionario etumológico español e hispánico*, Madrid, 1954.
Gheţie 1906 = Ion Gheţie, *Dicţionar maghiar-român pentru şcoală şi privaţi. Magyar-román szótár iskolai és magánhasználatra*, Budapest, Franklin-Társulat, 1986.
Glosar Olt. = Galina Ghiculete, Paul Lăzărescu, Nicolae Saramandu şi Magdalena Vulpe, *Glosar dialectal Oltenia*, Bucureşti, Editura Academiei R.P.R., 1967.
Gorovei 1893 = Artur Gorovei, *O samă de cuvinte din munţii Sucevei*, în „Şezătoarea" II, 1893.
Graur 1937 = Al. Graur, *Corrections roumaines au REW*, în BL, V, 1937, p. 80–124.
Gregorian 1937 = Mihail Gregorian, *Graiul din Clopotiva*, în GS, VII, 1937, p. 132–193.
Greimas = *Dictionnaire de l'ancien français, jusqu'au milieu du XIVe siècle*, 2e édition, revue et corrigée, Librairie Larousse, Paris, 1974.
GS = „Grai şi suflet", Bucureşti, I–VII, 1924–1937.
Guţu = George Guţu, *Dicţionar latin-român*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1983.
Hasdeu 1884 = [Răspunsurile la] *Chestionarul lingvistic* prin corespondenţă, Bucureşti, 1884.
ILR = *Istoria limbii române*, vol. II, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R., 1969.
Ioniţă 2004 = Vasile C. Ioniţă, *Contribuţii lingvistice. Onomastică. Lexicologie*, vol. II, Reşiţa, Editura InterGraf, 2004.

BDD-V740 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:30 UTC)

Iordan 1963 = Iorgu Iordan, *Toponimie românească*, Bucureşti, Editura Academiei R.P.R., 1963.
Jahresbericht = „Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache (Rumänische Seminar) zu Leipzig", Leipzig, 1892–1922.
Kristophson 1988 = Jürgen Kristophson, *Romanische Elemente im Albanischen*, în „Zeitschrift für Balkanologie", XXIV, 1988,l p. 51–93.
Laurian, Massim = A. T. Laurian, I. C. Massim, *Dicţionarul limbei române*, vol. I–II, Bucureşti, 1871, 1876.
Lexiconul de la Buda = Lesicon românescu-latinescu-ungurescu-nemţescu [...], Budae, 1825.
Marian 1995/1892 = S. Fl. Marian, *Înmormântarea la români. Studiu etnografic*, Bucureşti, Litotipografia Carol Göbl, 1892; ediţia a doua, Bucureşti, Editura „Grai şi Suflet" – Cultura Naţională, 1995.
Marienescu 1859a = Atanasie Marian Marienescu, *Poesia poporală*. *Colinde*, Pesta, 1859.
Marienescu 1859b = Atanasie Marian Marienescu, *Poesia poporală*. *Balade*, Pesta, 1859; republicat, sub titlul *Poezii populare din Transilvania*. Ediţie îngrijită de Eugen Blăjan, Bucureşti, Editura Minerva, 1971.
Marin, Mărgărit 2005 = Maria Marin, Iulia Mărgărit, *Graiuri româneşti din Ungaria*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2005.
MDA = *Micul dicţionar academic*, vol. I–IV, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 2001–2003.
Mihăescu 1993 = H. Mihăescu, *La romanité dans le sud-est de l'Europe*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1993.
Miron 1978 = Paul Miron, *Der Wortschatz Dimitrie Cantemirs*, Frankfurt am Main, Lang, 1978 (Studia Romanica et Linguistica 3).
NALR – *Banat = Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Banat*. Sub conducerea lui Petru Neiescu, de Eugen Beltechi, Ioan Faiciuc, Nicolae Mocanu, Editura Academiei Române, Bucureşti, vol. I, 1980; vol. II, 1997; vol. III, 1998.
NALR – *Oltenia = Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Oltenia.* Întocmit sub conducerea lui Boris Cazacu de dr. Teofil Teaha, Ion Ionică şi Valeriu Rusu, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, vol. I, 1967; vol. II, 1970; vol. III, 1974; vol. IV, 1980; vol. V, .
Opitz 1623–1624 = Martin Opitz, *Teutsche Poemata*, Straβburg, 1623–1624.
Panţu 1906 = Zach. Panţu, *Plantele cunoscute de poporul român. Vocabular botanic* [...], Bucureşti, 1906.
Papahagi 1907 = Pericle Papahagi, *Notiţe etimologice*, Bucureşti, Tipografia Carol Göbl, 1907.
Papahagi 1925 = Tache Papahagi, *Graiul şi folklorul Maramureşului*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1925.

BDD-V740 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:30 UTC)

Philippide 1894/1984 = Al. Philippide, *Principii de istoria limbii*, Iaşi, 1894; republicat în idem, *Opere alese*. Ediţie de Gh. Ivănescu şi Carmen-Gabriela Pamfil, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R., 1984.
Philippide 1928 = Al. Philippide, *Originea românilor*, volumul al doilea. *Ce spun limbile română şi albaneză*, Iaşi, Tipografia „Viaţa românească”, 1928.
Polizu 1857 = G. A. Polizu, *Vocabular româno-german* [...], înavuţit şi cores de G. Bariţ, Braşov, Tipografia Römer et Kamner, 1857.
Pompiliu 1967/1870 = Miron Pompiliu, *Balade populare române*, adunate de..., Craiova, Tipografia Societăţii Junimea, 1870; republicat, sub titlul *Literatură şi limbă populară*. Ediţie de Vasile Netea, Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1967.
Pop-Reteganul 1888 = Ion Pop-Reteganul, *Poveşti ardeleneşti*, vol. III, Braşov, Editura Nicolae I. Ciurcu, 1888.
Porucic 1931 = T. Porucic, *Lexiconul termenilor entopici din limba română în Basarabia*, Chişinău, Tipografia Eparhială Cartea Românească, 1931.
Puşcariu 1906, 1926, 1929 = Sextil Puşcariu, *Studii istroromâne*, în colaborare cu Matteo Bartoli, A. Belulovici şi A. Byhan, vol. I. *Texte*, Bucureşti, 1906; vol. II. *Introducere – Gramatică – Caracterizarea dialectului istroromân*, Bucureşti, 1926; vol. III. *Bibliografie critică – Listele lui Bartoli – Texte inedite – Note – Glosare*, Bucureşti, Cultura Naţională, 1929.
Puşcariu 1995 = Sextil Puşcariu, *Însemnările autorului de pe exemplarul propriu de lucru* [din EWR]. Ediţie de Dan Sluşanschi, Bucureşti, Editura universităţii din Bucureşti, 1995.
Quicherat, Daveluy = L. Quicherat, A. Daveluy, *Dictionnaire latin-français* [...], revisé, corrigé et augmenté par [...] Émile Chatelain, Paris, 1922.
Rădulescu-Codin 1913 = C. Rădulescu-Codin, *Îngerul românului. Poveşti şi legende din popor*, Bucureşti, Librăriile Socec et Comp. şi C. Sfetea, 1913.
RC = „Revista critică-literară”, Iaşi.
REW = W. Meyer-Lübke, *Romanisches etymologisches Wörterbuch*, 3. vollständig neuarbeitete Auflage, Heidelberg, Carll Winters Universitätsbuchhandlung, 1935.
Sala 1956 = Marius Sala, *Limba română în „Éléments de linguistique romane” de É. Bourciez*, în SCL, VII, nr. 3–4, 1956, p. 285–294.
Saramandu 2007 = Nicolae Saramandu, Aromâna vorbită în Dobrogea. Texte dialectale. Glosar, Editura Academiei Române, 2007.
Scriban = August Scriban, *Dicţionaru limbii româneşti*, Iaşi, Institutu de Arte Grafice „Presa Bună”, 1939.
Sevastos 1889 = Elena Sevastos, *Nunta la români. Studiu istorico-etnograficu comparativu*, Bucureşti, Tipografia Carol Göbl, 1889.
Şăineanu 1887 = Lazăr Şăineanu, *Încercare asupra semasiologiei limbei române. Studii istorice despre tranziţiunea sensurilor*, Bucureşti, Tipografia Academiei Române, 1887.
Şerb, Cesereanu = Ioan Şerb, Domiţian Cesereanu, *Folclor din Ţara Zarandului*, în *Folclor din Transilvania*, vol. I, Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1962.
„Şezătoarea” = „Şezătoarea”. Revistă pentru literatură şi tradiţiuni populare, Fălticeni, I–XXV,1892–1929.

BDD-V740 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:30 UTC)

TDRG = H. Tiktin, *Rumänisch-deutsches Wörterbuch*, vol. I–III, Bucureşti, 1903–1925.
Teaha 1958 = T. Teaha, *Câteva particularităţi lexicale ale graiului de pe valea Crişului Negru*, în FD, I, 1958.
Teaha 1961 = T. Teaha, *Graiul din Valea Crişului Negru*, Bucureşti, Editura Academiei R.P.R., 1961.
Teaha 1971 = T. Teaha, *Aires lexicales conservatrices en Olténie. Éléments d'origine latine*, în ACILFR, vol. II, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R., 1971, p. 317–322.
Teaha 1972 = T. Teaha, *Elemente arhaice latineşti*, în *Atlasul complex Porţile de Fier*, Bucureşti, 1972.
Todoran 1949 = R. Todoran, *Mic glosar dialectal alcătuit după două manuscrise din Biblioteca Centrală de la Blaj din 1877*, Cluj, Cartea Românească, 1949.
Troester 1666 = Johannes Troester, *Das Alt und Neu Teutsche Dacia*, Nürnberg, 1666.
Vuia 2005 = Romulus Vuia, *Folclor românesc din Transilvania*, vol. I, Bucureşti, 2005, Editura „Grai şi Suflet – Cultura Naţională", 2005.
Weigand 1894 = G. Weigand, *Istrisches*, în „Jahresbericht", I, 1894, p. 122–155.
Weigand 1898–1899 = G. Weigand, *Samosch – und Theiss-Dialekte*, în „Jahresbericht", IV–V, 1898/1899, p. 1–85.
Weigand 1900 = G. Weigand, *Die rumänischen Dialekte der kleinen Walachei, Serbiens und Bulgariens*, în „Jahresbericht", VI–VII, 1899–1900, p. 1–92.

MOTS HÉRITÉS DU LATIN DANS LES PARLERS ROUMAINS ACTUELS (VII)
(*Résumé*)

On continue la recherche dialectale que nous avons menée dans les dernières années sur les mots régionaux hérités du latin.

En s'appuyant sur des nouvelles sources d'investigation, premièrement sur les cartes des atlas linguistiques régionoux, on examine la diffusion actuelle, au niveau panroman, des mots suivants: lat. *pensum* (< *pendere*) > roum. *păs* 'poids; amertume; asthme'; lat **passare* (< *passum* < *pandere*) > roum. *păsa* 'passer, aller'; lat. *pastura* (< *pascere*) > roum. *păstură* 'pollen'; lat. *placere* > roum. *placă!* 's'il vous plaît!'; lat. *pratum* > roum. *prat* 'pré, prairie, pâture'.

CUVINTE-CHEIE: *cuvinte moştenite din latină, lexic românesc, graiuri româneşti, atlase lingvistice româneşti.*
KEYWORDS: *words inherited from Latin, Romanian vocabulary, Romanian dialects, Romanian linguistic atlases.*

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti"
050711 Bucureşti, Calea 13 Septembrie, 13

BDD-V740 © 2012 Argonaut, Scriptor
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:30 UTC)